

เส้นปกติ

ของชีวิต

วิเคราะห์การล่มสลาย
ของเศรษฐกิจกุนนิยม
จากมุมมองของพุทธศาสนา

ชื่อหนังสือ
ผู้เขียน

เส้นปกติของชีวิต
ศุภวรรณ พิพัฒพรณวงศ์ กรีน

ISBN 978-616-7115-00-9

สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ.๒๕๕๒ โดย บริษัท ฟรีมายด์ พับลิชชิ่ง จำกัด
ห้ามลอกเลียนแบบไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้
นอกจากจะได้รับอนุญาตจากผู้จัดพิมพ์

บรรณาธิการที่ปรึกษา

กฤษฎาพร ชุ่มสาย ณ อยุธยา

บรรณาธิการบริหาร

सानุพันธ์ ชุ่มสาย ณ อยุธยา

บรรณาธิการ

อิศวเรศ ตโมนุทา

พิสูจน์อักษร

กองบรรณาธิการ

ศิลปกรรม

คณิตศาสตร์ เสมานพรัตน์

สำนักพิมพ์ ฟรีมายด์

บริษัท ฟรีมายด์ พับลิชชิ่ง จำกัด

๒๗/๓๓ ซอยศรีวิภาเพ็ญ ถนนพระราม ๔

แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๓๗-๘๖๐๐ โทรสาร ๐-๒๖๓๗-๘๖๐๑

<http://www.freemindbook.com>

สำนักพิมพ์นี้เป็นสมาชิกสมาคมผู้จัดพิมพ์
และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย

แนะนำหรือวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ได้ที่

www.thaibookrecommnd.com

คำนำสำนักพิมพ์

สังคมโลกในทุกวันนี้ หากมองผิวเผินแล้ว ดูเหมือนจะไม่ได้มีอะไรที่ผิดปกติมากนัก เพราะไม่ว่าจะอยู่ในสถานะการณ้อย่างไร ผู้คนส่วนใหญ่ก็ยังสามารถดิ้นรนเพื่อที่จะอยู่รอดกันต่อไปได้ด้วยสัญชาตญาณของการเป็นมนุษย์ แต่หากมองอย่างละเอียดลึกซึ้งแล้ว สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม สัญญาณเตือนของภัยธรรมชาติอันร้ายแรง และความทุกข์ในรูปแบบอื่นๆ อีกมากมายที่แตกกิ่งก้านสาขาออกไปไม่มีที่สิ้นสุด ล้วนเป็นตัวบ่งชี้ว่า ภายใต้อะไรที่เราเห็นอยู่นี้ โลกของเรากำลังถูกวาง “ระเบิดเวลา” โดยน้ำมือของมนุษย์เรานี่เอง ซึ่งมันกำลังเริ่มนับถอยหลังสู่จุดจบ จุดจบในที่นี่ ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะภัยร้ายแรงจากธรรมชาติที่เริ่มทยอยถาโถมเข้ามาในทุกวันนี้ เพราะนั่นเป็นสิ่งที่ยากเกินจะเยียวยาแล้ว แต่พวกเรากำลังมุ่งเน้นไปถึงภัยอันน่าสะพรึงกลัวมากกว่านั้น นั่นคือ ความเสื่อมถอยที่สุดของสังคมมนุษย์ ซึ่งนับวันก็ยิ่งเข้าใกล้จุดที่จะทำให้มนุษย์จะต้องตระหนักรู้อย่างแท้จริงแล้ว ไม่ใช่เพียงแค่การคอยตระหนักรู้ตามกระแสนิยมอย่างที่เป็นอย่างอยู่ในทุกวันนี้

ไม่บ่อยครั้งนัก ที่จะมี “ผู้กล้า” ที่จะอาสาเปิดโปงกลไกพฤติกรรมอันเลวร้ายที่ขับเคลื่อนสังคมโลกนับจากยุคอดีตจนถึงยุคปัจจุบัน ตีแผ่ตั้งแต่รากเหง้าของจิตใจมนุษย์ อันมี “กิเลส” (ซึ่งมีความแค้นงกล้ำมากขึ้นๆ ตามยุคสมัย) เป็นผู้มีอำนาจบงการ...และคงไม่บ่อยครั้งอีกเช่นกัน ที่ “ผู้กล้า” ผู้นั้นจะเป็นบุคคลที่มาจากแวดวงธรรมะ ซึ่งพรั้มเพียรสอนผู้คนให้ฝึกปฏิบัติเพื่อเข้าถึงสัจธรรมตามหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยเพราะเหตุว่า การตีแผ่สภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่อาจส่งผลกระทบต่อใครหลายๆ คน

โดยเฉพาะบุคคลในระดับผู้นำของสังคม บุคคลผู้นั้นจึงต้องเป็นผู้ที่เสียสละตัวเองอย่างมาก และมีความมุ่งมั่นที่จะยื่นมือช่วยเหลือผู้คนที่ด้วยแรงปรารถนาที่อยากจะเห็นสังคมที่เปี่ยมด้วยความสงบสุขอย่างแท้จริง และที่สำคัญกว่านั้นคือ ผู้คนในสังคมสามารถมองเห็นเป้าหมายปลายทางที่ถูกต้องของชีวิต

อาจารย์ศุภวรรณ พิพัฒพรณวงศ์ กริน...คือ หนึ่งใน “ผู้กล้า” ที่พวกเรากำลังกล่าวถึง ในฐานะของหญิงแม่บ้านผู้หนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้เช่นเดียวกับผู้คนทั่วไป และในฐานะของอาจารย์สอนธรรมะที่มองเห็นถึงเส้นทางที่ “แยกจากกัน” ระหว่างเส้นทางแห่งอริยะ (เส้นปกติที่แท้จริง) กับเส้นทางของปุถุชน (เส้นปกติจอมปลอม)...และที่ยิ่งไปกว่านั้น “เส้นปกติที่แท้จริงของชีวิต” ที่เคยมีผู้คนมากมายในอดีต ได้กลีบกลายเป็นเส้นทางสายเปลี่ยวอันแสนอ้างว้างมากขึ้นเรื่อยๆ ในยุคปัจจุบัน...

แม้จะไม่ได้เป็นผู้ที่เชี่ยวชาญคร่ำหวอดในแวดวงเศรษฐศาสตร์ การเงิน การธนาคาร แต่ด้วยแรงปรารถนาที่จะชี้แนะเส้นทางที่ถูกต้องให้กับผู้คนในสังคม (ซึ่งรวมถึงบุคคลระดับผู้นำ) ผลักดันให้อาจารย์ศุภวรรณเฝ้าเพียรศึกษาและติดตามสถานการณ์ความเป็นไปของโลกอย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะนำมาผนวกเข้ากับความรู้ทางธรรมที่อาจารย์ได้ค้นพบจากการเพียรฝึกปฏิบัติเป็นเวลาหลายสิบปี จนก่อเกิดเป็นงานเขียนคุณภาพเล่มนี้ขึ้น ซึ่งพวกเรามุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้ จะสามารถสร้างแรงกระเพื่อมในทางบวกให้กับสังคมได้ไม่มากนัก้อย...

แม้การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนิดจากหน้ามือเป็นหลังมือนั้นจะยังคงเป็นอุดมคติที่พวกเราได้แต่วาดฝันไว้ แต่พวกเราก็คาดหวังเสมอว่า ผู้ที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ จะมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จนตัดลึนใจก้าวเดินอย่างมั่นคงบน “เส้นปกติที่แท้จริงของชีวิต” และจะเกิดพลังบันดาลใจที่จะขออาสาเป็น “ผู้กล้า” คนต่อไป ชักชวนผู้อื่นให้ก้าวเดินบนเส้นทางเดียวกัน

ขออนุโมทนาแด่**อาจารย์ศุภวรรณ พิพัฒพรณวงศ์ กรีน** สำหรับความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคม และขออนุโมทนาแด่ท่านผู้อ่านที่กำลังจะก้าวเดินอย่างมั่นคงบน “เส้นปกติที่แท้จริงของชีวิต” นับจากนี้

สำนักพิมพ์พรีเมียด์

สารบัญ

บทนำ.....	8
1. เงินและชีวิตที่สมบูรณ์แบบ.....	16
2. “วิถีชีวิตปกติ” ที่แท้จริงคืออะไร.....	26
3. ต้นตอของปัญหา.....	36
4. ชีวิตที่สับสนเมื่อเอาเส้นพิศปกติเป็นมาตรฐาน.....	42
5. สหกรณ์เงิน.....	54
6. ทาสในยุคโลกาภิวัตน์.....	82

7. เลี้ยงกวางกับเสือในกรงเดียวกันได้หรือ.....	100
8. ปัญหาที่พบบ่อยเหมือนกลุ่มด้ายที่มีบม.....	118
9. ต้องบรักษาพระพุทธรเจ้าเท่านั้น.....	138
10. สามขั้นตอนของเหตุการณ์โลก.....	156
11. สักคมภายใต้ร่มโพธิ์ของพระพุทธรศาสนา.....	164
12. จักรถไฟขบวนสุดท้าย.....	180
13. พุทธนิยคนนี้คือใครหรือ.....	188

บทนำ

๒ มีนาคม ๕๒

อาจารย์ศุภวรรณที่เคารพนับถืออย่างสูง

ขอบพระคุณอาจารย์ที่กรุณาลงเมลล์มาให้ทราบความเคลื่อนไหวในเรื่องต่างๆ ของชมรมพาตัวใจกลับบ้าน

ตอนนี้ หนูทุกข์หนักหนาสาหัส ถึงขนาดไม่มีเงินซื้อข้าวกิน ดิที่มีเพื่อนเอาข้าวสารมาให้ เพราะสามีไม่ได้รับเงินเดือนมาสามเดือนแล้ว ต้องเป็นหนี้บัตรเครดิตเพราะรูดเงินเอามาเป็นค่าใช้จ่ายในบ้านจนธนาคารไม่ให้รูดอีกแล้ว

หลังกลับจากเมืองไทยเมื่อเดือนสิงหาคม ๕๑ เงินเดือนของสามีก็ไม่เข้าตามกำหนด บางเดือนจ่าย บางเดือนไม่จ่าย หนูก็มีปัญหาเรื่องงานเพราะงานที่ทำเป็นงานชั่วคราวทำ ทุกวันต้องก้มหน้าตัดหนี้ มีความรู้สึกที่เราหารายได้บนเนื้อหนังมังสาของคนอื่น ทั้งหนี้จิว หนี้กวย แพะ แกะ หรือกระต่าย เลยบอกเล็ก ไม่รับทำงานอีกต่อไปเพราะไม่ชอบเบียดเบียนสัตว์ ทุกครั้งที่เอามีตริตลงบนหนังก็สะท้อใจ รู้สึกกำลังทำบาป แต่ก็ทำให้หนูขาดรายได้ไป จึงเริ่มหางานทำความสะอาดเป็นรายชั่วโมง มีรายได้เล็กๆ น้อยๆ คิดว่าพออยู่ได้ ถ้าเงินเดือนสามีเข้าตรงกำหนดทุกเดือน เราก็ไม่ต้องรื้อน แต่หนี้เกือบเดือนแล้วที่เจ้านายของสามีไม่จ่ายเงินเดือนนี้ให้ลูกน้องเลย ครอบครัวหนูจึงเดือดร้อนมากถึงขนาดต้องหยิบยืมเงินจากเพื่อนฝูงเอามากินมาใช้ พี่ชายทั้งสองของสามีก็ให้ยืมเงิน จนไม่กล้าที่จะขอเพิ่มอีก

เมื่อสามสัปดาห์ที่แล้ว หนูต้องเอาสร้อยข้อมือและแหวนทองไปขายเพื่อเอาเงินมาซื้ออาหารเข้าบ้าน เป็นอาทิตย์แล้วที่ตู้เย็นว่างเปล่า มีแต่ขวดน้ำ บิลค่าใช้จ่ายต่างๆ ทั้งค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ค่าแก๊สทำ ความร้อน ค่าจัดเก็บขยะ ค่าประกันรถ ค่าผ่อนรถ ฯลฯ กองรอคิวจ่าย

หนูทุกข์หนักมาก ได้ปรึกษาสามีว่าจะพาลูกกลับไปอยู่เมืองไทยเพื่อตั้งหลัก เพราะถึงจะอดแค่ไหน เรายังมีญาติพี่น้องที่พึ่งพาอาศัยได้ หนูก็มีความรู้อยู่บ้าง ก็คงหางานทำได้ แต่ก็มาติดที่ไม่มีเงินค่าตัวเครื่องบิน และสงสารสามีที่ต้องอยู่คนเดียว ต้องรออีก ๔-๕ ปี สามีถึงจะรับเงินบำนาญได้

นี่เงินจากการขายทองกำลังจะหมด ถ้าเงินเดือนสามียังไม่เข้า หนูก็ต้องเอาสร้อยทองไปขายอีก และเมื่อถึงตอนนั้นที่ข้าวของเงินทองหมดลงและเงินเดือนสามียังไม่เข้า หนูก็ไม่รู้จะทำอย่างไรต่อไป เพราะเขาไม่ใช่คนตกงานที่สามารถรับเงินเดือนจากรัฐฯ ได้ ยังมีงานทำอยู่ แต่เหมือนทำให้ฟรีๆ เจ้านายไม่ยอมจ่ายเงินเดือน ตอนนีพนักงานทุกคนก็จะไปร้องเรียนกรมแรงงานกันอยู่ ตัวหนูเองก็พยายามหางานทำความสะดวกเพิ่ม แต่หาไม่ได้เลยเพราะเศรษฐกิจไม่ดี มีแต่คนอยากประหยัดเงิน

เห็นความทุกข์แล้วคะอาจารย์ เห็นก่อนทุกข์ที่ฉาโถมเข้ามาในใจ แต่ใจก็ปัดได้เร็ว ไม่ร้องไห้ฟูมฟาย ใจสงบมากขึ้น ไม่ถามตัวเองแล้วว่าทำไม ทำไม และทำไม สมบัติที่เอาไปขายกิน ก็ตัดใจได้ ไม่มีความเสียดาย เพราะถ้าเก็บเอาไว้ก็ไม่มีประโยชน์ แต่เมื่อแลกเป็นเงินกลับมา เราได้ใช้ประโยชน์ของมัน และไม่มีความต้องการที่จะเอามาประดับตัวอีกแล้ว และโชคดีที่ลูกสาวรู้เรื่องมากขึ้น ไม่ต้องเหมือนก่อน เข้าใจแม่ ทุกวันนี้ ตอนที่ยังต้องกลับมาทานอาหารที่บ้าน เพราะหนูไม่มีเงินจ่ายค่าอาหารให้ลูก แยกก็เข้าใจ ยอมกลับมาทานอาหารที่บ้านโดยไม่โกรธแม่เลย

ด้วยความเคารพและนับถืออย่างสูง

ขวัญ

ดิฉันเห็นว่าจดหมายของลูกศิษย์ที่อยู่ต่างประเทศคนนี้สะท้อนเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ได้ดีมาก วิฤตการณ์และการล่มสลายของระบบการเงินของโลกขณะนี้ ไม่ว่านักเศรษฐศาสตร์และนักการเมืองที่เข้ามาแก้ปัญหาเศรษฐกิจจะอธิบายด้วยภาษาเศรษฐศาสตร์ที่ซับซ้อนเข้าใจยาก และฟังไม่รู้เรื่องอย่างไรก็ตาม ผลสุดท้ายในโลกแห่งความเป็นจริงคือ เมื่อเงินขาดมือแล้ว คนจนทั้งหลายต้องอดอาหาร ต้องถูกขับไล่ออกจากบ้านของตนเอง ต้องทนหนาวเพราะไม่มีเครื่องนุ่งห่ม ต้องทนทุกข์ทรมานจากโรคภัยไข้เจ็บ เหมือนสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นกับขบวนการของจดหมายเบื้องต้น

หนังสือเล่มนี้เป็นความพยายามของดิฉันที่จะบอกมนุษย์ว่า “เงิน” เป็นสาเหตุใหญ่ที่สร้างปัญหาความซับซ้อนให้กับชีวิตอย่างไม่จบไม่สิ้น ซึ่งดิฉันเห็นว่าการอัดฉีดเม็ดเงินเข้าไปเพื่อกระตุ้นและสร้างความคล่องตัวให้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมพื้นคืนชีพขึ้นมาอีกนั้น ไม่ใช่เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นตออย่างแท้จริง และไบธนบัตรเหล่านั้นก็ยังคงไม่ได้ตกถึงมือของคนจนมากนักซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของโลกอย่างแน่นอน แม้ความผิดเคืองทางเศรษฐกิจจะแก้ไขได้ (ซึ่งดิฉันเชื่อแน่ว่าต้องทำได้ในที่สุด) แต่นั่นเป็นการช่วยเหลือให้กลุ่มคนที่มีเงินอยู่แล้วให้เขามีโอกาสร่ำรวยมากขึ้นเท่านั้นเอง จะไม่มีผลทำให้คนจนอันเป็นประชากรกว่าครึ่งโลกมีสถานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเลย เพราะเศรษฐกิจระบบทุนนิยมนี้เป็นระบบที่ไม่ยุติธรรม ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมเป็นอย่างยิ่งดังที่ดิฉันได้วิเคราะห์ไว้ในหนังสือเล่มนี้ เพราะเป็นระบบที่ส่งเสริมให้คนรวยทำเงินให้งอกออกจากกลมได้อย่างง่ายดาย ในขณะที่คนจนถูกมองข้ามและถูกลืมอย่างสนิทเหมือนไม่ได้อยู่ร่วมโลกเดียวกัน

ข้อเสนอแนะของดิฉันในหนังสือเล่มนี้ที่ให้น่า “เงิน” ออกจากสมการของชีวิตนั้น ไม่ใช่เป็นความคิดใหม่แต่อย่างใด นักคิดชาวตะวันตก เช่น นายจาค เฟรสโก Jacque Fresco ผู้ก่อตั้งโครงการวีนิส Venus Project ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมให้มีความยุติธรรมมากขึ้นโดยสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้แก่ชาวโลกนั้น ก็ได้รับแรงค์เพื่อเอาเงินออกจากสมการของชีวิตมากกว่า ๓๐ ปีแล้ว สิ่งใหม่ที่ดิฉันเพิ่มเติมเข้าไปคงจะเป็นการมองปัญหาของโลกทั้งหมดโดยเฉพาะปัญหาเรื่องวิกฤตการณ์การเงินจากมุมมองของพุทธศาสนาซึ่งนักคิดชาวตะวันตกยังไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้

เพราะถ้าหากเอาคำสอนเรื่องอนิจจัง เรื่องสมมุติ เรื่องกิเลส ตัณหา อุปาทานของมนุษย์เข้ามาวิเคราะห์แล้ว การล่มสลายของระบบการเงินของเศรษฐกิจทุนนิยมในขณะนี้เป็นเรื่องธรรมดาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เลย การแก้ปัญหาเป็นเรื่องเส้นผมบังภูเขาด้วย เพียงเอาเงินอันเป็นสิ่งสมมุติ (ให้มีค่าในการแลกเปลี่ยนทรัพยากร) ออกจากสมการของการดำรงชีวิตเท่านั้น ปัญหาหลากหลายต่างๆ ในโลกโดยเฉพาะที่เนื่องกับการอยู่รอดของคนจนกว่าครึ่งโลกจะหายไปเกือบหมด

จุดอ่อนของหนังสือเล่มนี้คงจะเป็นเรื่องการใช้ภาษาทางเศรษฐศาสตร์ jargons ที่ดิฉันไม่ชิน จึงแปลไปตามความเข้าใจของตนเองเพียงเพื่อสื่อความหมายให้คนอ่านเข้าใจง่ายๆ เท่านั้น หนังสือเล่มนี้เป็นการวิเคราะห์ปัญหาที่ไม่ใช่จำกัดแต่เพียงเรื่องเศรษฐกิจเท่านั้น การล้มของระบบการเงินเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งที่สร้างปัญหาที่พันกันเหมือนกลุ่มด้ายและกระทบสังคมโลกทั้งหมด และดิฉันกำลังมองจากแง่มุมของนักการศึกษาที่รู้จักสภาวะสังขารอันสูงสุดแล้ว ฉะนั้น ถึงแม้คำอธิบายในเรื่องเศรษฐศาสตร์ของดิฉันจะมีจุดอ่อนและผิดพลาดบ้าง

นั่นเป็นเพียงสิ่งผิดพลาดของรายละเอียดที่ไม่ได้ทำให้โครงสร้างของหนังสือเล่มนี้เสียสมดุลแต่อย่างใดเลย เป้าหมายหลักของหนังสือเล่มนี้เพียงต้องการเอาวิกฤตการณ์ทางการเงินในครั้งนี้เป็นสะพานเชื่อมให้ผู้อ่านทราบว่ามนุษยชาติเลี้ยวผิดทางที่ตรงไหนจากมุมมองของพุทธศาสนา นั่นคือ การเอาเส้นผิดปกติหรือเส้นมาตรฐานจอมปลอมมาเป็นเป้าหมายของชีวิต จนทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์รวนเร กลับหัวกลับหางไปหมด

นอกจากนั้น ดิฉันยังต้องการให้ท่านผู้อ่านตระหนักชัดว่า ความรู้ทางโลกทั้งหมดล้วนเป็นข้อเท็จจริงที่ตั้งอยู่บนรากฐานของการสมมุติทั้งสิ้น ถึงแม้ดิฉันจะวิเคราะห์เรื่องการล่มสลายของระบบการเงินผิดบ้างตามมาตรฐานของนักเศรษฐศาสตร์ (ซึ่งแล้วแต่ว่าจะเอาใครเป็นหลัก) ก็ตาม มันก็ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงพื้นฐานที่ว่า ความรู้ทางโลกเหล่านี้ไม่ได้ช่วยให้มนุษยชาติอยู่เย็นเป็นสุขมากขึ้นอย่างแท้จริงเลย เพราะตราบดีที่มนุษย์ยังไม่รู้เรื่องสัจธรรมอันสูงสุด หรือเส้นปกติของชีวิตแล้วละก็ สัจธรรมอื่นๆ ที่ความรู้ทางโลกหยิบยื่นให้ล้วนไม่ใช่เป็นสัจธรรมจริง มันเป็นเพียง “ข้อเท็จจริง” fact เท่านั้น ที่มีผลเพียงดูแลจัดสรรทรัพยากรวัตถุเพื่อตอบสนองให้ร่างกายมนุษย์อยู่รอดเท่านั้น แต่ยังไม่ผลช่วยให้มนุษย์พบความสุขทางใจอย่างแท้จริงเลย ซึ่งการล่มสลายของระบบการเงินขณะนี้พิสูจน์ออกมาแล้วว่า สัจธรรมในระดับสมมุติอันเป็นเนื้อหาของความรู้ทางโลกทั้งหมดเป็นเรื่องที่พึ่งพาไม่ได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ในส่วนของข้อผิดพลาดนั้น ดิฉันขออ้อมรับผิดแต่เพียงผู้เดียว

แน่นอน ดิฉันยอมรับดีว่า ความคิดของดิฉันเป็นอุดมคติที่ไม่อาจเป็นจริงได้ แต่ดิฉันยังจำเป็นต้องพูดไปตามเหตุผลที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ซึ่งต้องสร้างความขัดแย้ง controversy อย่างหลีกเลี่ยง

ไม่ได้เช่นกัน แล้วแต่ว่าผู้อ่านหนังสือเล่มนี้กำลังยืนอยู่ ณ จุดไหนของ
บันไดไต่เต้าไปสู่ความสำเร็จโดยวัดจากเส้นมาตรฐานจอมปลอมของชีวิต
ซึ่งเป็นเนื้อหาหลักในหนังสือเล่มนี้

เป้าหมายของหนังสือเล่มนี้ ดิฉันไม่ได้มุ่งหวังจะเปลี่ยนแปลงสังคม
โลก เพราะภูมิปัญญาทางธรรมที่ดิฉันเข้าถึงนั้นทำให้ดิฉันตระหนักได้
ชัดเจนว่า โลกนี้ตลอดจนชีวิตของชาวโลกเป็นเพียงมุมเล็กๆ มุมหนึ่งของ
คุกชีวิตที่ยิ่งใหญ่มหึมา ซึ่งมีความลึกซึ่งมากเกินกว่าคนที่ไม่ได้สนใจ
ธรรมะของพระพุทธเจ้าจะเข้าใจได้ ในขณะที่นักการเมืองและผู้เชี่ยวชาญ
ทางเศรษฐศาสตร์ทั้งหลายกำลังพยายามแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเงิน
อยู่ในขณะนี้ ดิฉันกลับมองทะลุว่า พวกเขา กำลังเล่นเกมชีวิตโดยเอา
ความเป็นความตายของคนหมู่มากโดยเฉพาะของคนจนมาเป็นลูกเต๋า
โยนเล่นไปมาเท่านั้น จะไม่มีผลยกระดับความเป็นอยู่ของคนจนแต่
อย่างใด ในที่สุดแล้ว คนจนของโลกนี้ก็จะคงจนต่อไป และสงครามก็ยัง
ต้องอยู่คู่กับโลกนี้อย่างเลี่ยงไม่ได้

ถ้าคิดต่ออย่างนักอุดมคติ ความคิดเช่นที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้
ไม่จำเป็นต้องให้คนทั้งโลกรับรู้ก็ได้ ดิฉันขอใช้ตัวเลขของคุณจาค เพรสโก้
นั่นคือ เพียงทำให้คน ๗,๐๐๐ คนเข้าใจความคิดที่ดิฉันได้นำเสนอ
ในหนังสือเล่มนี้และยินดีศึกษาความรู้หยิบมือหนึ่งอันเป็นแก่นธรรมของ
พระพุทธเจ้าแล้วละก็ คน ๗,๐๐๐ คนที่จะเข้าไปเป็นผู้นำทางการเมือง
การศึกษา เศรษฐกิจและสังคมนั้น จะสามารถเปลี่ยนโฉมหน้าของโลกนี้
จากรกให้เป็นสวรรค์บนดินได้โดยไม่ยาก แต่เพียงหาคน ๗,๐๐๐ คน
ในระดับผู้นำมาอ่านและยอมรับความรู้ของดิฉันถึงขนาดจะเปลี่ยนแปลง
สังคมโลกร่วมกับดิฉันคงเป็นเรื่องที่ทะเยอทะยานจนเกินไป ดิฉันจึง
เลือกที่จะไม่ฝันเฟื่องต่อไป

ฉะนั้น ดิฉันจึงพยายามคิดอย่างคนติดดินและมักน้อย โดยคิดว่า หากหนังสือเล่มนี้สามารถจุดประกายปัญญาทางธรรม ช่วยแม้เพียงคนเดียวให้เห็นสังขารของชีวิต และยินดีที่จะจับ “รถไฟขบวนสุดท้าย” เพื่อช่วยตัวเองออกจาก “คุกชีวิต” แล้วละก็ ความพยายามของดิฉันในการเขียนหนังสือเล่มนี้ย่อมบรรลุเป้าหมายแล้ว

ความรู้เรื่องการเดินทางออกจากคุกชีวิต ไม่ได้ช่วยให้คุณมีทรัพย์สินศฤงคารมากขึ้น แต่สามารถหิบบยับนอริยทรัพย์ที่ยิ่งใหญ่มากกว่าเงินทอง เหมือนขวัญ เจ้าของจดหมายเบื้องต้น แม้เธอกำลังตกอยู่ในสถานการณ์ชีวิตที่ควรต้องตกใจ กลัว แต่เธอก็มีปัญญาและพลังจากภายในเพียงพอที่จะต่อสู้กับความทุกข์ที่ประดังเข้ามา ไม่ล้มทางอารมณ์ง่ายๆ สามารถเป็นหลักเกาะให้ลูกและสามีได้ นี่แหละ คืออริยทรัพย์ที่คุณจะได้รับจากความรู้ของพระพุทธเจ้า

ดิฉันจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า “ท่านผู้กำลังอ่านประโยคนี้อยู่” จะเป็น “คนๆ เดียว” คนนั้นที่สามารถเข้าใจความคิดของดิฉันได้ จนยินดีพาตนเองออกจาก “คุกชีวิต” เพื่อบรรลุอิสรภาพของชีวิตอย่างแท้จริง

ศุภกวรรณ พิทักษ์พรรณวงศ์ กรีน

๘ เมษายน ๒๕๕๒

SAMPLE

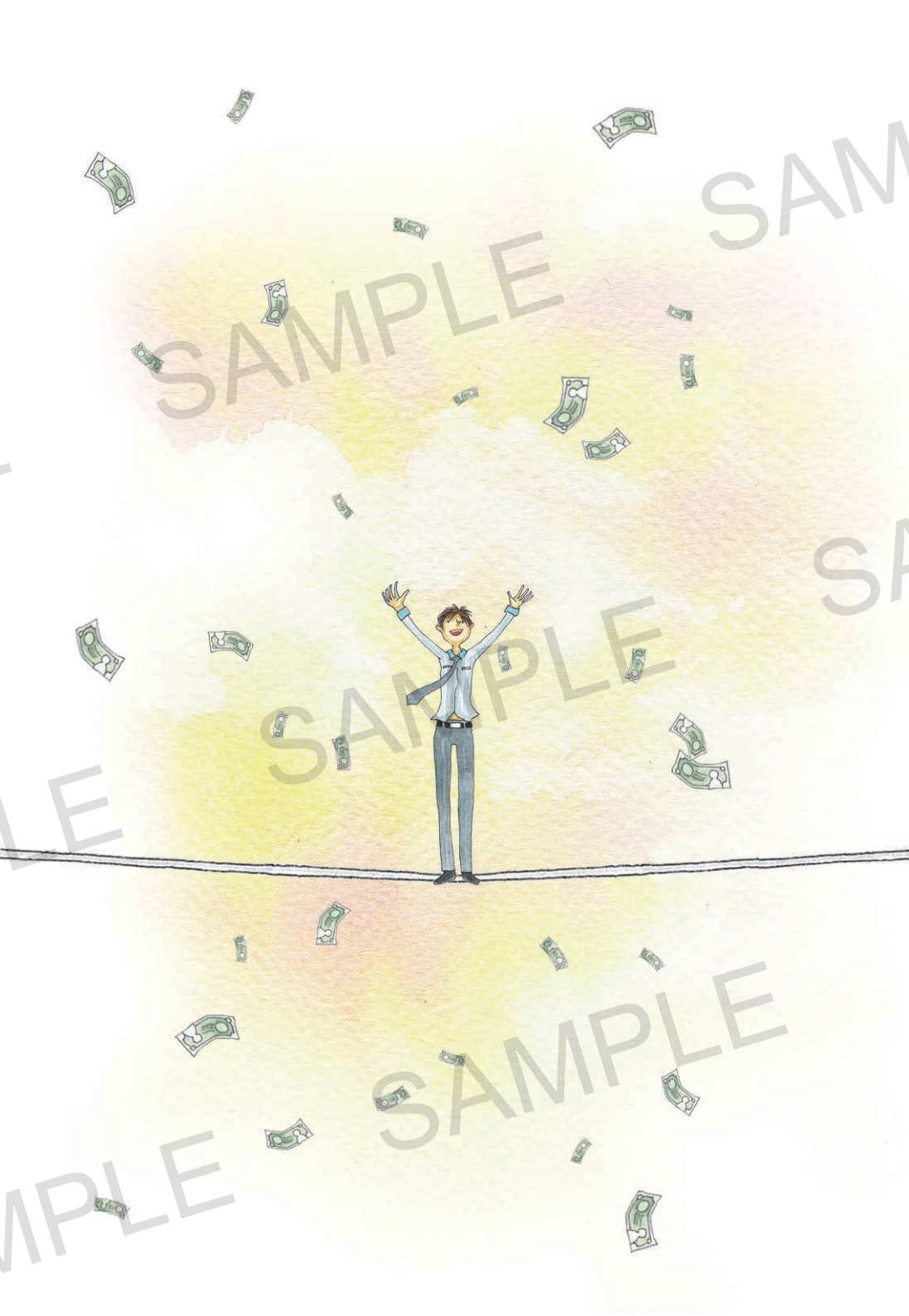
SAM

SAMPLE

MPLE

SAMPLE

1 เงินและชีวิตสมบูรณ์แบบ

ในช่วงเวลา ๒๘ ปีที่ดิฉันมาพำนักอาศัยอยู่ที่ประเทศอังกฤษนี้ ยังไม่เคยเห็นสภาวะเศรษฐกิจที่ล้มอย่างระเนระนาดเช่นนี้มาก่อน เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของประเทศอังกฤษที่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากอยู่ที่ศูนย์ ดังที่ทราบกันแล้วว่า วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจนี้กำลังเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยที่ประเทศไอซ์แลนด์ Iceland เป็นประเทศแรกที่ล้มละลาย

บัดนี้ นักการเมืองและผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจทั้งหลายล้วนหาทางแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินนี้อย่างร้อนรน รัฐบาลส่วนมากมักหาทางออกโดยอัดเม็ดเงินเพื่อประคับประคองให้องค์กรการเงินต่างๆ เช่น ธนาคาร สามารถดำเนินงานต่อไปได้ โดยเอาเงินภาษีของประชาชนมาใช้ แต่สิ่งที่น่ากลัวมากที่เกิดในประเทศมหาอำนาจอย่างอังกฤษคือ แม้รัฐบาลได้เอาเงินของราษฎรใส่ถาดประเคนให้องค์กรการเงินนับจำนวนพันล้านปอนด์แล้วก็ตาม เงินมากมายเหล่านั้นที่สามารถนำมาช่วยเหลือคนแอฟริกาทั้งทวีปกลับละลายระเหยไป

ในอากาศในช่วงระยะเวลาเพียงหนึ่งเดือนเท่านั้น เงินเหล่านั้นกลับไม่มีคุณค่าหรือไม่มีผลใดๆ ตามเป้าหมายที่ต้องการกอบกู้วิกฤตการณ์ทางการเงินและสภาวะเศรษฐกิจให้กลับคืนสู่ความปกติได้แต่อย่างใด

ถึงแม้ดิฉันจะเกริ่นนำโดยเอาปัญหาในประเทศอังกฤษขึ้นมาพูดคุย่อมเป็นที่รู้กันว่า วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในขณะนี้กำลังเกิดขึ้นทั่วโลก รวมทั้งในเมืองไทยของเราซึ่งเป็นส่วนย่อยของระบบเศรษฐกิจโลกด้วย

กำเนิดชนชั้นกลาง

วิถีชีวิตของมนุษย์ทุกวันนี้ล้วนเป็นผลของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อราว ๒๐๐ ปีที่ผ่านมา เมื่อยุโรปละทิ้งระบบเจ้าขุนมูลนายและเริ่มมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมอันเป็นรุ่งอรุณของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือบริโภคนิยมในทุกวันนี้

หลังจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมโดยมีการทำเกษตรกรรมขนาดใหญ่และการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานมากขึ้นแล้ว รายได้จากการขยายกิจการทางธุรกิจต่างๆ เริ่มทำให้ความเป็นอยู่ของคนดีขึ้น สร้างสถานะทางชนชั้นใหม่ที่เรียกว่า “ชนชั้นกลาง” ให้แก่กลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง (ซึ่งก่อนหน้านั้นไม่มี มีแต่กลุ่มคนที่รวยสุดๆ เช่นพวกกษัตริย์ ราชวงศ์ เจ้าขุนมูลนายชั้นสูงๆ หรือไม่ก็จนแบบสุดๆ ซึ่งเป็นคนหมู่มากของสังคม) เมื่อความเป็นอยู่ดีขึ้น กงล้อของเศรษฐกิจระบบทุนนิยมก็เริ่มหมุน โดยสร้างความต้องการในกลุ่มผู้บริโภคเพื่อจะได้ผลิตสินค้าออกมากขึ้นและขายได้มากขึ้น โดยมีองค์กรทางการเงินต่างๆ เช่น ธนาคาร เป็นผู้ซื้อเงิน (ดอกเบี้ยยเงินฝาก) และขายเงิน (ดอกเบี้ยยเงินกู้) ให้แก่ทั้งพ่อค้าและผู้บริโภค วิถีชีวิตที่ถูกควบคุมโดยกลไกทางเศรษฐกิจเช่นนี้ก็ดำเนินมาได้ค่อนข้างราบรื่น อาจมีการถดถอยบ้างก็ช่วงหลังสงครามโลกทั้ง ๒ ครั้ง แต่ไม่นานสภาวะเศรษฐกิจที่เรียกว่า “ปกติ” ในสายตาของชาวโลกก็ถูกฟื้นฟูขึ้นมาอีก

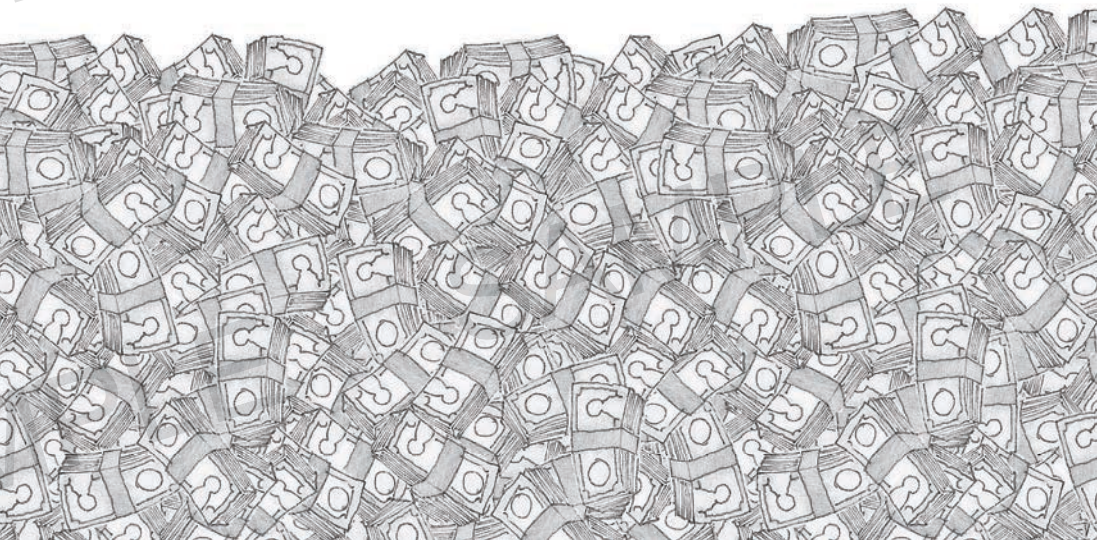
แสวงหาวิถีชีวิตสมบูรณ์แบบ (American dream)

ในช่วง ๕๐-๕๐ ปีที่ผ่านมา ระบบเศรษฐกิจแบบบริโภคนิยม ได้ก้าวหน้าขึ้นมาถึงอีกจุดหนึ่งโดยมีประเทศอเมริกาเป็นแม่แบบ คือ ไม่เพียงแต่สร้างวิถีชีวิตของชนชั้นกลางให้เด่นชัดเท่านั้น แต่ยังสร้างแม่แบบที่เรียกว่า American dream ขึ้นโดยใช้อุตสาหกรรมบันเทิง เช่น ฮอลลีวูด เป็นสื่อผ่านภาพยนตร์ทั้งจอใหญ่จอเล็กและระบบการโฆษณา (ชวนเชื่อ) ด้วยเสียงดังกึกก้องไปทั่วโลกว่า วิถีชีวิตที่ “ปกติ” ของมนุษย์นั้นจะต้องเป็นไปตามแบบอย่างของชาวอเมริกันที่มีบ้านใหญ่โต มีเครื่องใช้ไม้สอยที่อำนวยความสะดวกทุกอย่าง

จากแม่แบบ ที่เรียกว่า American dream นี้เองที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือบริโภคนิยมเพิ่มความเข้มข้นมากขึ้นทุกทีในระดับที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ การผลิตสินค้าอุปโภคบริโภครวมทั้งสินค้าประเภทให้บริการได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างมหาศาล สติปัญญาของมนุษย์ถูกรีดเค้นออกมาประดิษฐ์คิดค้นหาวิธีการหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อผลิตสินค้าใหม่ๆ ที่ดึงดูดใจและสร้างความน่าตื่นตื่น เชิญชวนให้ผู้บริโภคอยากซื้ออยากได้อยู่เสมอ เป็นการสร้างความยิ่งใหญ่และก้าวร้าวให้กับเศรษฐกิจทุนนิยมหรือบริโภคนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ

ประธานาธิบดีคนใหม่ของสหรัฐอเมริกา นายบารัค โอบามา ซึ่งเข้ามารับตำแหน่งหัวหน้าใหญ่ของทำเนียบขาวในขณะที่ลั่งคมอเมริกา กำลังประสบภัยจากวิกฤตการณ์ทางการเงินนั้น ก็ได้ให้กำลังใจชาวอเมริกันว่า เขายังมีความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ตลาดที่เปิดให้มีการค้าอย่างเสรี และเขาจะพยายามกอบกู้ให้วิถีชีวิตแบบ American dream นี้กลับคืนสู่ลั่งคมอเมริกันอีกให้ได้

ผลจากการประชุมกลุ่มประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ ๒๐ ประเทศ G20 Summit ณ กรุงลอนดอน เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๕๒ นั้น ประเทศมหาอำนาจได้ตกลงกันว่า จะมีการอัดเม็ดเงินเข้าไปในตลาดเศรษฐกิจจำนวนหนึ่งล้านล้าน (๑,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐) เหรียญสหรัฐฯ เพื่อกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเดินคลองตัวอีก ซึ่งมาตรการอัดฉีดเม็ดเงินนี้จะแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินได้หรือไม่นั้นก็ต้องคอยดูกันต่อไป

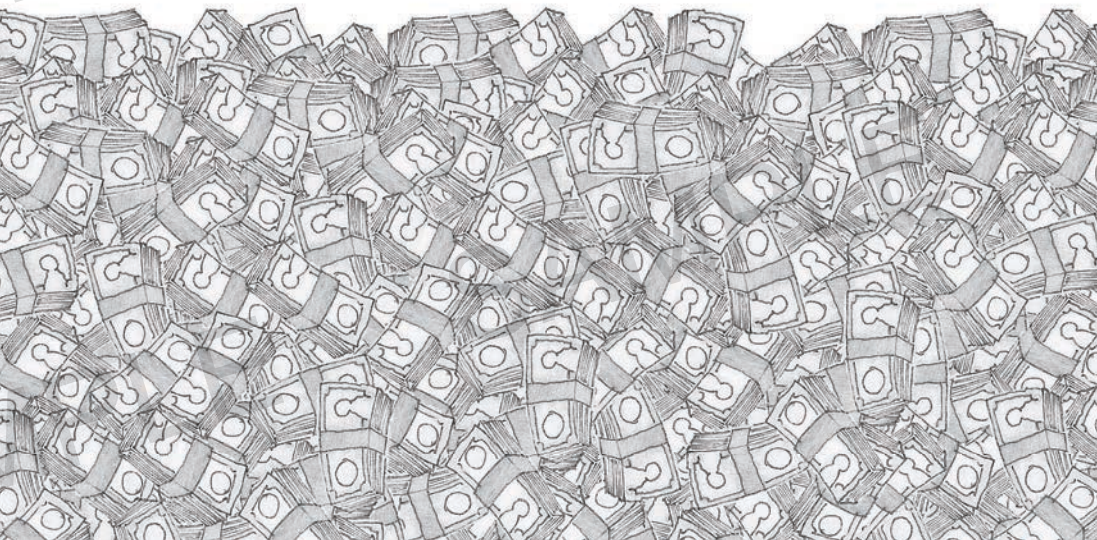

ค่ายคอมมิวนิสต์

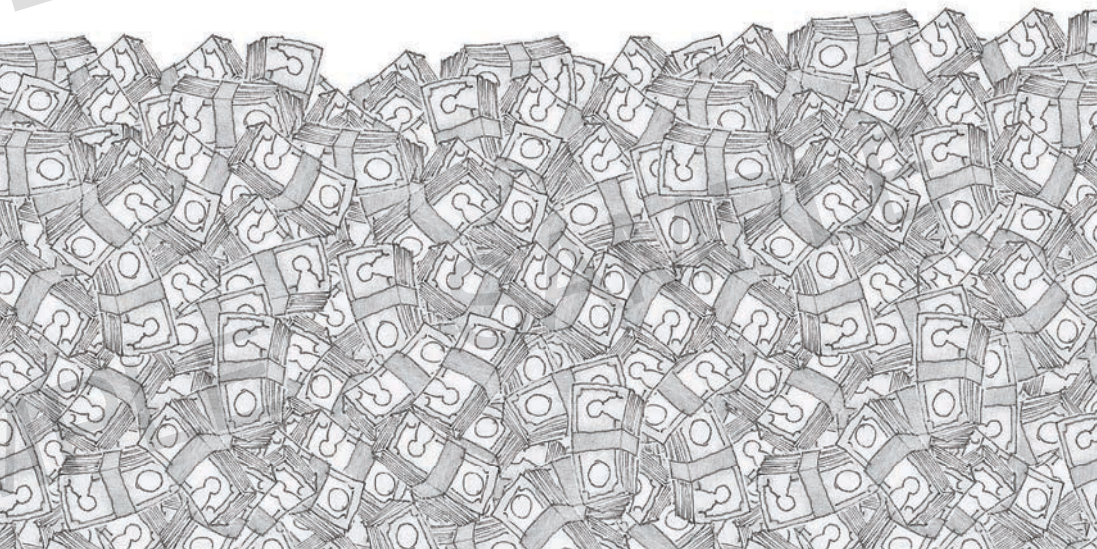
ความเจริญเติบโตของระบบบริโภคนิยมนี้ ยังเป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้ประเทศที่อยู่ในค่ายสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ เช่น รัสเซีย และจีนล้มละลาย กลายเป็นลัทธิการเมืองของประวัติศาสตร์ ประชาชนของประเทศเหล่านี้ไม่ลังเลที่จะอำแขนับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอย่างเต็มที่ จนทำให้ประเทศจีนก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้ในช่วงเวลาเพียงไม่ถึง ๒๐ ปีเท่านั้น

จุดเริ่มต้นของระบบเงินตรา

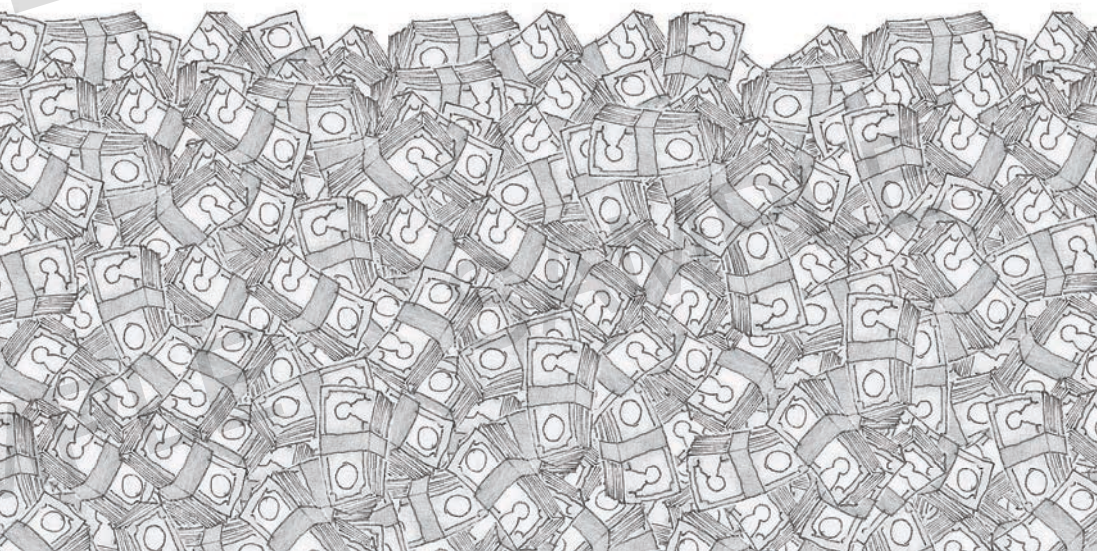
วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเริ่มก่อตัวเมื่อธนาคารต่างๆ ทั่วโลกเผชิญภาวะที่ภาษาเศรษฐศาสตร์เรียก การตึงตัวของสภาพคล่อง (Credit Crunch) จึงทำให้ระบบการเงินที่เคยซื้อขายกันอย่างคล่องตัวล้มอย่างระเนระนาด

สาเหตุแท้จริงที่ตลาดการเงินล่มสลายนั้นเป็นเรื่องซับซ้อนมาก ซึ่งความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของดิฉันไม่เพียงพอที่จะเข้าไปวิเคราะห์ ในรายละเอียด และเห็นว่าไม่จำเป็นเพราะดิฉันต้องการวิเคราะห์ วิฤตการณ์นี้จากมุมมองของนักการศาสนา จึงจะข้ามไปสู่จุดหัวเลี้ยว หัวต่ออันเป็นต้นตอของปัญหาที่แท้จริง โดยอยากให้เข้าใจง่ายๆ ว่า ที่จริงแล้ว เงินหรือธนบัตรเป็นเพียงแผ่นกระดาษธรรมดาที่ถูกความรู้ ทางโลก (เศรษฐศาสตร์) อุปโลกน์หรือสมมุติให้เป็นแผ่นกระดาษที่มีค่า เพื่อใช้เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสิ่งของที่จำเป็น คือ แทนที่จะเอา ของที่เรามีเหลือมาแลกเปลี่ยนสิ่งที่เราจำเป็นต้องใช้ (barter) เหมือนที่ ทำกันในสมัยโบราณ เมื่อจำนวนประชากรมีมากขึ้น เพื่อความสะดวก มนุษย์จึงสร้าง “เงินตรา” ขึ้นมาใช้แทนการแลกเปลี่ยนสินค้า Money is the medium of exchange. เมื่อบวกกับ กิเลส ตัณหา อุปาทาน ของมนุษย์แล้ว เงินจึงเริ่มมีบทบาทตั้งแต่บัดนั้น

ธนบัตรซึ่งเป็นกระดาษธรรมดาแต่ละแผ่นจะเริ่มมีคุณค่าขึ้นมาก็ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนมือ เมื่อมีการส่งทอดธนบัตรกัน หมายความว่า การซื้อขายเกิดขึ้นพร้อมๆ กับการทำกำไร (ได้ธนบัตรมากขึ้น) ระบบเงินตราจึงพัฒนาความซับซ้อนมาเรื่อยๆ จากเงินที่เป็นใบธนบัตรเมื่อต้องใช้มากขึ้น ไม่อยากพกพามาก ก็มาใช้เป็นแผ่นกระดาษที่เรียกเช็คแทน และพัฒนามาเป็นเงินพลาสติกหรือบัตรเครดิตเพื่อให้สะดวกขึ้นอีก มาบัดนี้ เงินได้กลายเป็นตัวเลขบนหน้าจอคอมพิวเตอร์เท่านั้น นอกจากนั้น ยังมีตลาดหลักทรัพย์ที่ซื้อขายเงิน ทำให้พ่อค้าสามารถทำกำไรหรือขาดทุนจากการซื้อขายเงินที่ละมากๆ ภายในระยะเวลาเพียงสั้นๆ เท่านั้น ทำให้คนเป็นมหาเศรษฐีได้ชั่วพริบตาหรือไม่ก็ฆ่าตัวตายไปเลย

ความตะกละของนายธนาคาร

ในขณะที่ระบบเงินตราพัฒนาความซับซ้อนมากขึ้นนั้น กิเลสตัวโลภของมนุษย์ก็พัฒนาความซับซ้อนของมันเช่นกัน ความตะกละเพิ่มความรุนแรงและก้าวร้าวมากขึ้น แทนที่อยากทำอะไรเท่าที่จำเป็น กลับอยากได้เงินกำไรก้อนใหญ่ๆ ความซับซ้อนของระบบการเงิน เริ่มจากการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ (Securitization) ด้วยการนำสินเชื่อต่างๆ เช่น สินเชื่อบ้าน สินเชื่อบัตรเครดิต ฯลฯ มาเป็นสินทรัพย์หมุนหลัง แล้วตั้งชื่อเรียกใหม่ๆ ไม่คุ้นหู เช่น CDOs หรือ JupiterV เป็นต้น แต่รวมๆ แล้วเรียกว่า ตราสารอนุพันธ์ (Derivatives) แล้วนำมาซื้อขายเปลี่ยนมือเพื่อแสวงหากำไร นอกจากนั้น ยังมีการนำเงินฝากก้อนใหญ่ๆ ของประชาชน เช่น เงินฝากประกันชีวิต เงินบำนาญ ไปลงทุนเพื่อทำกำไรให้ตัวเองมากขึ้น (แทนที่จะให้เงินเหล่านั้นนอนแช่แข็งเฉยๆ เงินไม่ออก ไม่มีกำไรถ้าไม่มีการเปลี่ยนมือ) ประชาชนทั่วไปส่วนมากไม่เข้าใจเพราะความซับซ้อนของระบบ จะรู้กันก็แต่คนทำงานระดับผู้บริหารใหญ่ๆ ขององค์กรการเงินเหล่านี้ที่ล้วนมีความตะกละหิวโหยเงินทองทั้งสิ้น เมื่อระบบเศรษฐกิจล่มสลาย ลูกหนี้บางรายก็เป็นหนี้เสีย ไม่สามารถคืนเงินกู้ ส่งผลกระทบต่อตราสารอนุพันธ์ปรากฏว่าเงินของประชาชนที่ควรถูกเก็บไว้อย่างปลอดภัยก็สูญหายกันเป็นก้อนใหญ่ๆ อย่างฉับพลันทันใด เพราะนายธนาคารเหล่านี้ไปลงทุนในตราสารอนุพันธ์

นี่แหละคือ ต้นตอปัญหาที่แท้จริงของการล้มละลายทางเศรษฐกิจอย่างฉับพลันอันเป็นวิกฤตการณ์ทางการเงินในครั้งนี้ โดยเริ่มจากการล้มของบริษัทการเงิน Northern Rock ของอังกฤษก่อนซึ่งเป็นบริษัทให้คนกู้เงินไปสร้างบ้าน แต่โตมโนตัวแรกที่ทำให้ตลาดการเงินล้มครืน

คือ บริษัทการเงินยักษ์ใหญ่ Lehman Brothers ของอเมริกาที่ประกาศล้มละลายเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๑ (ค.ศ.๒๐๐๘) ซึ่งบริษัทนี้อุ้มชูบริษัทการเงินที่ใหญ่เรื่อยมาตลอดจนธุรกิจการเงินเล็กๆ น้อยๆ ทั่วโลก พุดง่าย ๆ ว่าเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของโลก ต่อด้วยการล้มของบริษัทประกัน AIG ที่ติดอันดับความแข็งแกร่งมากทางการเงิน หารายได้จากการค้าประกันผู้อื่น เมื่อคนอื่นล้มพร้อมๆ กัน AIG ค่าจุนไม่ไหว จึงถูกกระชากให้ล้มตามไปด้วย

เมื่อระบบการเงินล้ม ธุรกิจใหญ่น้อยทั้งหลายที่ต้องพึ่งพาระบบธนาคารก็พลอยล้มครืนตามไปด้วยเป็นลูกโซ่ ในที่สุดก็กระทบมาถึงประชาชนทั้งหลายผู้เป็นส่วนประกอบชิ้นเล็กชิ้นน้อยที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเคลื่อนตัวไปได้ เมื่อระบบธนาคารและธุรกิจล้มละลาย คนก็เริ่มตกงาน รายได้ที่เคยเข้ามาแต่ละเดือนเป็นค่าผ่อนบ้าน ซื้อรถยนต์ ซื้อสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ตลอดจนส่งลูกไปโรงเรียนดีๆ และใช้ชีวิตชีวิตแบบ American dream ก็หมดไปด้วย สิ่งที่เข้ามาแทนที่คือ ความกลัว วิตกกังวล ตกใจ และหวาดกลัวต่ออนาคตที่มีหม่นหมองทำให้ยากล่อมประสาทชายดีมากขึ้น สถิติการฆ่าตัวตายก็ตีสองขึ้นด้วย

2 “วิถีชีวิตปกติ” ที่แท้จริงคืออะไร?

ดิฉันเห็นว่า ก่อนที่นักการเมืองและ “ผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจ” ทั้งหลายจะหาหนทางแก้ไขฟื้นฟูสภาพการเงินโลกที่กำลังล้มละลาย ซึ่งไม่มีอะไรมากไปกว่าการอัดฉีดเม็ดเงินเข้าไปในระบบเพื่อหล่อลื่นให้ระบบการเงินเดินหน้าคล่องตัวเหมือนเดิมอีก ความเชื่อมั่นในวิธีนี้ทำให้รัฐบาลของแต่ละประเทศ เช่น อเมริกาและอังกฤษ เอาเงินภาษีของราษฎรใส่ถาดประเคนให้พ่อค้าที่ซื้อขายเงินตรา หวังให้นำไปปล่อยกู้เพื่อให้ธุรกิจต่างๆ เดินหน้าได้อีก คนตกงานจะได้น้อยลง แต่ก็ยังแก้ปัญหาไม่ได้อย่างฉับพลันทันใด ซ้ำร้ายเงินมากมายเหล่านี้ กลับระเหยไปในชั่วพริบตา

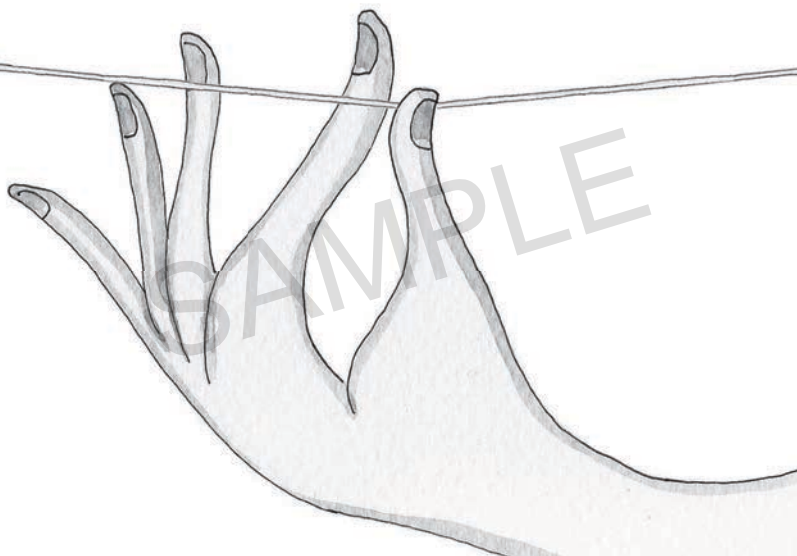
เนื่องจากเศรษฐกิจทุนนิยมเป็นบ่อเกิดวิถีชีวิตสมบูรณ์แบบ หรือ American dream ที่คนไขว่คว้าอย่างไม่ลืมหูลืมตา คำถามที่ต้องถามอย่างจริงจังคือ วิถีชีวิตแบบ American dream นี้เป็นวิถีชีวิตที่ “ปกติ” จริงหรือไม่ เพราะถ้าวิถีชีวิตเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องปกติแล้วไซ้ร้ ย่อมหมายความว่า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือบริโภคนิยมก็ไม่ใช่เรื่องปกติเช่นกัน และเราย่อมไม่สามารถเอามาเป็นมาตรฐานการดำเนินชีวิตได้ คำถามต่อไปคือ วิถีชีวิตปกติอย่างแท้จริงเป็นอย่างไรเล่า เพราะถ้าไม่มีใครรู้จัก “ชีวิตปกติที่แท้จริง” แล้วไซ้ร้ การเปรียบเทียบระหว่างของจริงกับของปลอมย่อมไม่เกิด

คำตอบอยู่ที่ “ไม่มีสุขไยยิ่งกว่าความสงบ”

ในความเห็นของดิฉัน คำถามลึกซึ้งถึงขั้นถามว่า **“วิถีชีวิตที่ปกติเป็นอย่างไร”** นั้น เราจะไปปรึกษานักปรัชญา นักจิตวิทยา นักเขียนอย่างสุมส์สุมส์ห่าไม่ได้ มีมนุษย์ท่านเดียวที่สามารถตอบเราได้โดยตรงไปตรงมาและยอมเป็นคำตอบที่เชื่อถือได้ด้วย เพราะบุคคลนั้นไม่ใช่นักการเมือง นักจิตวิทยา หรือนักปรัชญา แต่คือ พระพุทธเจ้า ผู้เป็น **“ครูที่แท้จริงท่านแรกของโลก”** ท่านได้ให้คำตอบเรื่องความปกติของชีวิตแก่มนุษย์แล้วโดยท่านตรัสผ่านพุทธพจน์ง่ายๆ บทหนึ่ง ที่ชาวพุทธส่วนมากรู้จักกันดี นั่นคือ **“ไม่มีสุขไยยิ่งกว่าความสงบ”** พุทธพจน์ที่ฟังง่ายๆ บทนี้แหละที่จะให้คำตอบอันนำไปสู่การแก้ไขวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกในขณะนี้ ซึ่งแน่นอน จำเป็นต้องอธิบายกันหน่อย

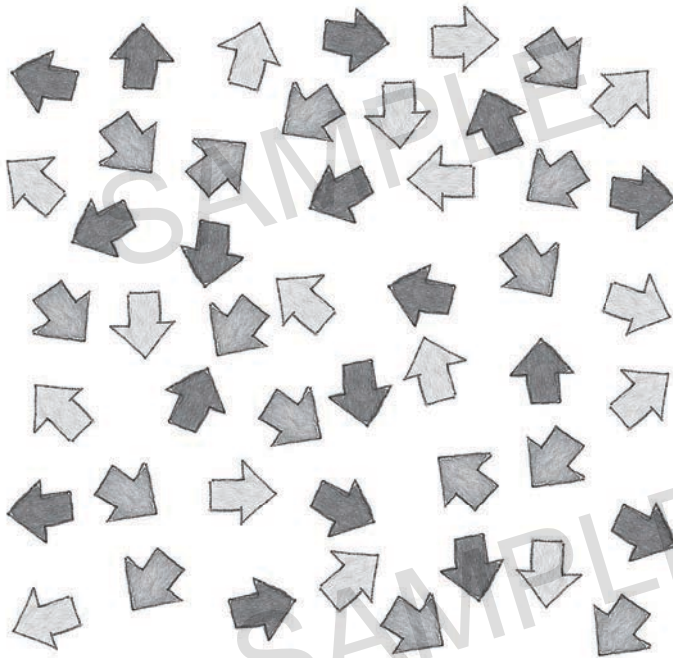
ค้นพบชีวิตปกติในคืนตรัสรู้

เพื่อให้ชาวพุทธไทยเข้าใจอย่างง่าย ๆ สั้น ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่เราต้องยอมรับเสียก่อนว่า ในคืนที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้นั้น ท่านได้ค้นพบเส้นปกติของจิตใจมนุษย์ซึ่งท่านเรียกว่า พระนิพพาน เส้นปกตินั้นคือสถานะสงบสุขของจิตใจหรือวิมุตติสุขนั่นเอง ท่านจึงเห็นว่า ไม่มีความสุขอื่นจะยิ่งใหญ่เหนือกว่าความสงบสุขของจิตใจ ซึ่งเป็น “ความสุขในระดับปกติ” ฉะนั้น เส้นปกติของจิตใจ หรือ วิมุตติสุขที่ทำให้ความสุขแบบปกตินี้จะสร้าง “วิถีชีวิตปกติที่แท้จริง” ให้แก่สังคมมนุษย์ นั่นคือ **จิตใจปกติ = นิพพาน = วิมุตติสุข = ความสุขในระดับปกติ** ฉะนั้น **จิตใจปกติของคนหมู่มาก → วิถีชีวิตปกติที่แท้จริงของสังคม**

นี่เป็นข้อเท็จจริงที่เราท่านทั้งหลายต้องยอมรับด้วยความเคารพ
ศรัทธาในพระพุทธเจ้าเสียก่อน เพราะท่านมีปัญหาที่ยิ่งใหญ่กว่า
มนุษย์ทั้งปวง หากยอมรับข้อเท็จจริงนี้แล้ว ท่านผู้อ่านจะเข้าใจหนังสือ
เล่มนี้ได้ง่ายขึ้น ภาพลูกศรข้างล่างนี้จะช่วยให้เห็นได้ชัดเจนขึ้น

ก่อนการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้านั้น ไม่มีใครรู้จักความปกติ
ของชีวิตที่แท้จริง ซึ่งเป็นเรื่องเดียวกับการไม่รู้จักสภาวะพระนิพพาน
หรือ ไม่รู้สังขารอันสูงสุด ฉะนั้น นักแสวงหาในยุคนั้นจึงไม่รู้ว่า
ตัวเองกำลังแสวงหาอะไรอยู่ จึงเสาะหาสังขารกันอย่างสะเปะสะปะ
ในทิศทางที่ตนเองคิดว่าใช่ เปรียบเสมือนลูกศรที่ชี้ไปคนละทิศละทาง

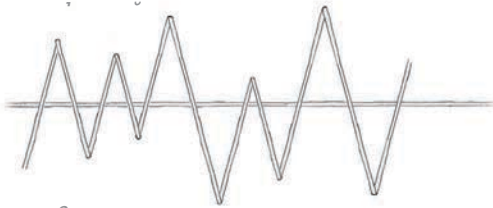
แต่หลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ท่านพบสภาวะสังขารมอันสูงสุด หรือ พระนิพพาน ซึ่งเป็นเรื่องเดียวกับการพบสภาวะปกติของจิตใจหรือเส้นปกติของชีวิตที่สร้างวิถีชีวิตอันปกติ เมื่อพระพุทธเจ้าพบเส้นปกตินี้แล้ว ท่านจึงป่าวประกาศสอนสาวกทั้งหลาย ทำให้การแสวงหาของคนในยุคนั้นมีจุดหมายปลายทางที่ชัดเจนขึ้น สร้างทางลัดให้ผู้แสวงหาสังขารมทั้งหลาย เปรียบเสมือนลูกศรที่ชี้ไปยังจุดหมายปลายทางที่แน่ชัด คือชี้ไปทางเดียวกันหมด ดังภาพข้างล่างนี้

ความรู้สึกทนง่ายกับทนยาก

ถ้าความสงบสุขของจิตใจคือ ความสุขที่แท้จริง และเป็นสภาวะที่ปกติอย่างแท้จริงแล้วไซ้ เราต้องถามต่อว่า แล้วความสุขสมบูรณ์แบบของชนชั้นกลาง American dream ที่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมหยิบยื่นให้ นั่นคืออะไรเล่า นั่นไม่ใช่เป็นความสุขที่แท้จริงดอกหรือ? นั่นไม่ใช่ความปกติของจิตใจดอกหรือ? ท่านจะได้คำตอบโดยดูจากเส้นกราฟข้างล่างนี้

ความสุข ความรู้สึกทนง่าย

สงบสุข วิตถลิตสุข
จิตใจปกติ ไม่ต้องทน

กลุ่มใจ, ทุกข์ ความรู้สึกทนยาก

จิตใจของมนุษย์มีความรู้สึกนึกคิดอันเป็นสภาวะที่แปรเปลี่ยนเสมอ มีอาการขึ้นลงเหมือนเส้นกราฟในภาพข้างบน คราใดที่ความรู้สึกดีดขึ้น (ฟู) ก็ารู้สึกสุข ซึ่งเป็นความสุขแบบโลกๆ หรือ กามสุข คนชอบมากเพราะเป็นความรู้สึกที่สวยงาม **ทนง่าย** คราใดที่ความรู้สึกดีดลง (แฟบ) เราก็รู้สึกไม่สบายใจ กลุ่มใจ วิตกกังวล ผิดหวัง เป็นทุกข์ คนไม่ชอบ เพราะเป็นความรู้สึกที่ไม่งาม **ทนยาก**

ก่อนหน้าที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั้น ไม่มีใครรู้ว่าอะไรคือสภาวะปกติของจิตใจมนุษย์อย่างแท้จริง พอท่านตรัสรู้แล้ว ท่านได้ค้นพบเส้นปกติของจิตใจคือ เส้นราบเรียบที่อยู่ตรงกลาง ท่านเรียกสภาวะนี้ว่าสงบสุข หรือ วิตถลิตสุข อันเป็นสภาวะปกติธรรมดาของจิตใจอย่างแท้จริง **ไม่ต้องทน**

ไม่ว่าอารมณ์และความรู้สึกจะดีขึ้นไป (ทงง่าย) หรือดีลง (ทงยาก) ในสายตาของพระพุทธเจ้า นั่นถือว่าเป็นสภาวะที่ห่างไกลจากความปกติของจิตใจ หรือผิดปกติทั้งสิ้น ในที่สุดแล้วธรรมชาติของความรู้สึกจะปรับตัวเพื่อกลับคืนสู่จุดสมดุลคือเส้นปกติของมันเสมอ เป็นความรู้สึกที่ไม่ต้องทน เหมือนกฎทางฟิสิกส์ เช่น ลูกตุ้ม Pendulum หรือชิงช้า เมื่อมีแรงมาผลัก ก็จะแกว่งไปมา (เหมือนเส้นกราฟขึ้นลง) เมื่อหมดแรงเหวี่ยง มันก็จะหยุดนิ่ง หรือปรับตัวเข้าสู่เส้นปกติ ฉะนั้น กามสุขอันเป็นเส้นกราฟที่ดีขึ้นจึงไม่ใช่เป็นความสุขที่แท้จริงใน ความหมายของพระพุทธเจ้า เป็นความสุขชั่วคราวเท่านั้น เมื่อหมดเชื้อเพลิง ก็จะปรับตัวเข้าสู่ระดับปกติ คือ สุขแบบสงบ (วิมุตติสุข ไม่ต้องทน)

ความทุกข์ก็เช่นกัน เมื่อหมดแรงเหวี่ยงของมันแล้ว จะปรับตัว กลับมาสู่เส้นปกติเช่นกัน คนที่คิดฆ่าตัวตายหรือฆ่าไปแล้วไม่รู้ชื่อเท็จจริง ที่สำคัญนี้ หากพวกเขา มีความอดทนสักหน่อย พยายามคุยกับคนอื่น เพื่อแบ่งเบาปัญหาหนักหน่วงของตัวเองแล้ว เท่ากับซื้อเวลาให้พลังการ แกว่งของจิตใจน้อยลงเพื่อปรับเข้าสู่เส้นปกติ สภาวะทุกข์จะค่อยๆ จางลง จนถึงจุดหนึ่งความทุกข์ที่น่าเกลียดทำให้จิตใจเจ็บปวดจะหายไปเอง เมื่อถึงเวลานั้น คนที่เคยคิดอยากฆ่าตัวตายจะรู้สึกโล่งอก ดีใจที่ไม่ได้ปลิดชีวิตตัวเอง เพราะเมื่อกลับมามองปัญหาที่เคยคิดว่าหนักหน่วง มากจนอยากฆ่าตัวตายนั้น มันไม่ได้หนักหนาสาครจร้อย่างที่เคยคิด แต่อย่างใด นี่แหละคือ ความเป็นอนิจจังของความคิดซึ่งเป็นหัวข้อ สำคัญมากที่ทุกคนต้องรู้ คนที่รู้เร็วหน่อยจะสามารถใช้ความรู้นี้จุดดึง ตัวเองขึ้นมาจากเหวลึกที่น่ากลัว มาสู่ที่ปลอดภัยได้อย่างรวดเร็ว ไม่ต้อง ทุกข์นาน¹

¹ หัวข้อความเป็นอนิจจังของความคิดอยู่ในหนังสือเรื่อง พรมแดนข้ามโคตร และ คู่มือชีวิต ภาควิปัสสนา เขียนโดย ศุภวรรณ กรีน

34

ฉะนั้น ทุกข์กับกามสุขในทัศนะของพระพุทธเจ้าจึงเปรียบเหมือนสองด้านของเหรียญอันเดียวกัน two sides of the same coin หรือเหมือนลูกตุ้มที่ยิ่งแกว่งซ้ายขวาหรือแกว่งระหว่างทุกข์กับกามสุขอยู่ทั้งสองสภาวะนั้นล้วนห่างไกลความปกติที่แท้จริงของจิตใจอันเปรียบเหมือนลูกตุ้มที่หยุดแกว่งและหยุดนิ่งแล้ว ชาวพุทธไทยต้องพยายามทำความเข้าใจเรื่องนี้ให้ถ่องแท้ เรื่องนี้เป็นแก่นแท้ของพุทธธรรมอย่างแท้จริง²

²การเปรียบเทียบจิตใจกับการแกว่งของลูกตุ้มนั้น สามารถอธิบายในระดับลึกซึ่งโดยมองการแกว่งของลูกตุ้มเป็นเรื่องบุญ บาป ดี ชั่ว อันเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นคู่ duality ในขณะที่เส้นปกติหรือลูกตุ้มที่หยุดแกว่งเป็นสภาวะพระนิพพาน ซึ่งเป็นเรื่องเหนือบุญ เหนือบาป เหนือดี เหนือชั่ว ฉะนั้น การแก้ปัญหาทั้งปวงที่เกิดในโลกนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรู้จักเส้นปกติก่อน จึงแก้ได้ มิเช่นนั้น จะมัววนเวียนอยู่กับการแก้ปัญหาในลักษณะที่ต้องการให้ลูกตุ้มแกว่งไปทางขวา (กามสุข) อย่างเดียว โดยไม่ยอมรับการแกว่งไปทางซ้าย (ทุกข์) ซึ่งเป็นไปไม่ได้

เข้าใจความสุข

ความสุขกับวิมุตติสุขจึงมีความแตกต่างกันมาก เป็นคนละเรื่องกันเลย คำว่า กาม ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงอารมณ์ทางเพศอย่างเดียว เหมือนที่ชาวพุทธไทยส่วนมากเข้าใจ กามสุขมีความหมายที่กว้างกว่านั้น คือ ความสุขอันเนื่องจากการได้เห็นสิ่งสวยงาม ได้ยินเสียงไพเราะ ได้กลิ่นหอมหวาน ได้ลิ้มชิมรสอร่อย และได้สัมผัสที่นุ่มนวล สิ่งเหล่านี้ทั้งหมดเรียกรวมว่ากามสุข ซึ่งมักเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเงินทอง การทำอะไรตั้งใจ เกียรติยศ ชื่อเสียง และอำนาจอย่างแนบแน่น เพราะหากใครร่ำรวย มีหน้ามีตาในสังคมแล้ว คนเหล่านี้ย่อมมีอำนาจทางการเงินและทางสังคมเพียงพอที่จะหา “กามสุข” อย่างง่ายดาย และกามสุขก็เป็นความสุขอย่างหนึ่งตามที่ชื่อของมันบอกอยู่ต่างๆ เพียงแต่คนที่ขาดปัญญาทางธรรมไม่รู้ข้อเท็จจริงว่า กามสุขเหล่านี้ไม่ได้เที่ยงแท้ถาวร อยู่ยงคงกระพัน เป็นความสุขที่แกว่งไปมา เตี้ยมมี เตี้ยมหาย กามสุขจึงไม่ใช่เป็นความสุขที่แท้จริง เป็นความรู้สึกที่ทนง่ายหนอยเท่านั้น เราจึงไม่สามารถนำกามสุขมาเป็นมาตรฐานของชีวิต การเอาความสุขเป็นมาตรฐานชีวิตจึงเท่ากับสร้างเส้นมาตรฐานจอมปลอม หรือสร้างเส้นปกติจอมปลอมขึ้นมานั่นเอง

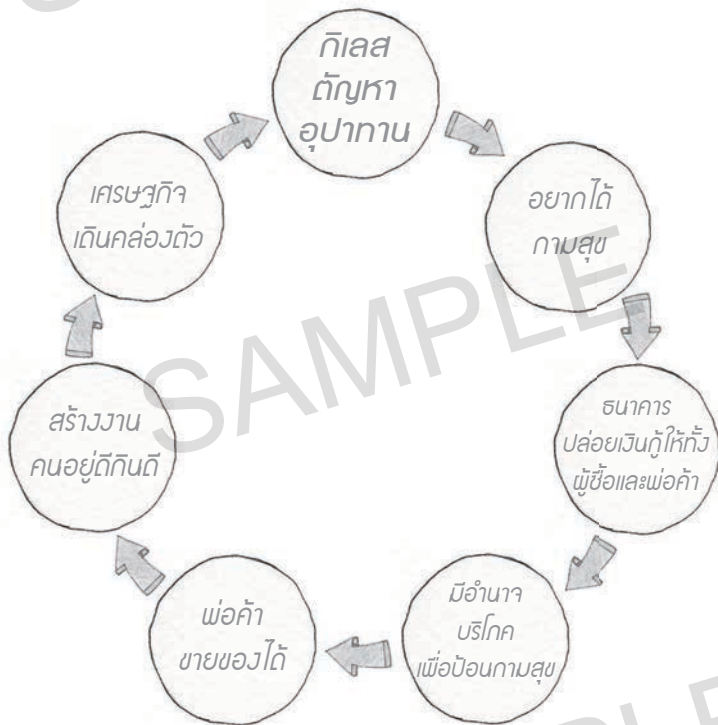

3 ต้นตอของปัญหา

ความเข้าใจผิด (เพราะขาดปัญญาทางธรรม) ในเรื่องเส้นปกติของจิตใจมนุษย์นี้แหละเป็นป่อเกิดที่แท้จริงของวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ เมื่อชาวโลกเข้าใจผิดว่า กามสุขคือมาตรฐานที่เป็นปกติของชีวิตแล้ว สิ่งที่นักการเมืองและผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจได้ทำมาคือพยายามประคับประคองให้เส้นมาตรฐานจอมปลอมนั้นคงอยู่อย่างถาวรหรือพยายามให้มนุษย์มีกามสุขอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นไปไม่ได้ เพราะฝืนกฎธรรมชาติแห่งความเปลี่ยนแปลง (อนิจจัง) อย่างรุนแรง (กรรณาดูภาพลูกตุ้ม pendulum) การแก้ปัญหทั้งปวงที่เกิดในโลกนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรู้จักเส้นปกติก่อน จึงแก้ได้ มิเช่นนั้น จะมัววนเวียนอยู่กับการแก้ปัญหในลักษณะที่ต้องการให้ลูกตุ้มแกว่งไปทางขวา (กามสุข) และคาอยู่เช่นนั้นตลอดเวลา โดยไม่ยอมรับการแกว่งไปทางซ้าย (ทุกข์) ซึ่งเป็นไปไม่ได้ เพราะฝืนกฎธรรมชาติ จึงแก้ปัญหไม่ได้

ปัจจัยหล่อเลี้ยงความสุข

นอกจากความสุขไม่มีความยั่งยืน เพราะอยู่ภายใต้กฎอนิจจังแล้ว ปัจจัยที่หล่อเลี้ยงให้มีความสุขเจริญรุ่งเรืองคือ กิเลสของมนุษย์ ภาษาพระมักเรียกคล้องจองกันว่า กิเลส ตัณหา อุปาทาน¹ ปัจจัย ๓ ตัวนี้เป็นเหมือนน้ำมันหล่อเลี้ยงให้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือบริโภคนิยมแบ่งบานอย่างสุดเหวี่ยงในช่วง ๕๐ ปีที่ผ่านมา ตามภาพวงจรที่แสดงให้เห็นข้างล่างนี้

¹ กิเลส หมายถึง สภาพที่ทำให้จิตใจเศร้าหมองเมื่อมีสิ่งต่อไปนี้เป็นคือ ความอยาก ความโกรธ ความไม่รู้ ความถือตัว ความเห็นผิด ความลึงเลสงสัย ความหดหู่ ความฟุ้งซ่าน ความไม่เกรงกลัวและละอายต่อการทำความชั่ว **ตัณหา** คือ ความทะยานอยาก **อุปาทาน** คือ ความยึดมั่นถือมั่น เนื่องจากเข้าใจผิด

นี่เป็นคำอธิบายว่าทำไมประเทศจีนจึงกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว เพราะกิเลสที่ต้องการความสุขนั้นเปรียบเหมือนการพายเรือตามน้ำ ไม่ต้องพิน ไม่ต้องต่อสู้อีก กิเลสที่เคยถูกกดขี่ไม่ให้แสวงความสุขอย่างเปิดเผยในสังคมคอมมิวนิสต์นั้น เมื่อได้รับการตอบสนองแล้ว จึงเหมือนผีเปรตที่หิวโหยมานาน พอมีอาหารอร่อยมาวางอยู่เบื้องหน้า ก็รีบคว้ากินอย่างตะกละให้สมกับความอดอยากและหิวโหยมานาน แต่ประเทศจีนยังมีระบบการเมืองที่ผูกขาดอยู่ในมือของคนเพียงไม่กี่คน รวมทั้งยังไม่มีตัวบทกฎหมายที่รองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างกะทันหัน เพราะระบบเศรษฐกิจทุนนิยมนี้จำเป็นต้องเดินควบคู่ไปกับระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย และสื่อสารมวลชนที่มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีโดยไม่กลัวการถูกจับเข้าคุกเมื่อมีการวิจารณ์รัฐบาล ซึ่งการเมืองของประเทศจีนยังห่างไกลจากจุดนั้นมาก การตรวจสอบสินค้าอุปโภคบริโภคจึงไม่มีความรัดกุม เปิดโอกาสให้พ่อค้าตะกละแสวงหาแต่กำไร โดยไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค สินค้าของประเทศจีนที่กำลังท่วมตลาดโลกจึงมักมีปัญหาดังที่ปรากฏในข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์เสมอ กรณีที่ร้ายแรงล่าสุดคือ เรื่องนมผงเด็กที่มีสารปนเปื้อนเมลามีนอันเป็นอันตรายถึงชีวิต ทำให้เด็กทารกต้องตายไปหลายราย และที่เจ็บป่วยอีกมากมาย นอกจากนั้น มลภาวะในประเทศจีนก็เพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเพราะโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหลายปล่อยสารพิษและขยะไปสู่สภาพแวดล้อมโดยไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเลย สิ่งเหล่านี้ล้วนจะนำไปสู่ความหายนะในระดับกว้างอย่างแน่นอน เป็นระเบิดเวลาที่เสี่ยงไม่ได้

เส้นพืดปกติบถนิวพุทธปัญญา

การเอาเส้นมาตรฐานจอมปลอมมาเป็นเส้นปกติของชีวิตนี้ ได้ลามปามมาถึงภูมิปัญญาของชาวพุทธ แทนที่พระสงฆ์องค์เจ้าและผู้สูงอายุซึ่งควรมีปัญญาทางธรรมจะให้พรคนทั่วไปโดยเน้นให้เขามีความเจริญก้าวหน้าทางธรรม สามารถปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานจนพาตัวเองออกจากคุกชีวิตหรือถึงพระนิพพาน อันเป็นการบรรลุเป้าหมายของชีวิตพบความสงบสุขอย่างแท้จริง กลับให้พรคนด้วยการเน้นให้เขามีทรัพย์สินเงินทอง มีเกียรติยศ ชื่อเสียง มีอำนาจวาสนา และเป็นเจ้าคนนายคนแทน ซึ่งเท่ากับส่งเสริมให้เขาไขว่คว้าหากามสุขหรือบอกให้เขาพอใจที่จะติดคุกชีวิตต่อไป จนขนาดผู้นำของประเทศไทยยุคหนึ่งให้คำขวัญแก่ประชาชนชาวไทยว่า “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” แม้ศาสนาที่นับถือพระเจ้า สำหรับคนที่รักเงินแล้ว ก็ยังอดมองเงินเป็นพระเจ้าไม่ได้ จนก่อให้เกิดคำพูดว่า God is money and money is God!²

²ในคืนที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ เป็นคืนที่ท่านได้เดินทางออกจากคุกชีวิต หรือ ถึงนิพพาน ท่านจึงสามารถเห็นสองสภาวะที่แตกต่างกัน คือ สภาวะติดคุก กับ สภาวะอิสระอย่างสิ้นเชิงของชีวิตที่อยู่นอกคุก ฉะนั้น คำเหล่านี้มีความหมายเหมือนกันคือ **ออกจากคุกชีวิต = พระนิพพาน = วิมุตติสุข = เส้นปกติของชีวิต = ความสุขที่แท้จริง** ฉะนั้น สภาวะติดคุกชีวิต คือ สภาวะที่ยังติดยึดในกามสุข ใครอยากออกจากคุกชีวิต จึงต้องหัดปล่อยกามสุข หัวข้อเหล่านี้จะปรากฏอยู่โดยทั่วไปในหนังสือของผู้เขียน ผู้สนใจสามารถอ่านค้นคว้าเพิ่มเติมได้